# "שערי ציון"

10

(אוהב ה' שַׁעֲרֵי צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב – אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות)
(ברכות דף ח.)

**יו"ל ע"י כולל "ברכה מציון" שע"י כולל "צילו של היכל"**

**בבית הכנסת "הרמב"ן" - ירושלים שבין החומות**

**חבורת דף היומי – דרשו בהלכה**

**שאלות ותשובות אקטואליות מחיי היום יום, שעלו מתוך לימוד המשנ"ב בסדר "דף היומי בהלכה"**

**סימנים** שמ"ה - דין ארבע רשויות בשבת ❖ שמ"ו - דין ארבע רשויות בשבת ❖ שמ"ז - על איזו הוצאה חייב מן התורה ❖ שמ"ח - דין המושיט מרשות לרשות ❖ שמ"ט - דין ארבע אמות ברשות הרבים ❖ ש"נ - המוציא ראשו ורובו מרשות לרשות ❖ שנ"ג - דיני זיזין ברה"ר ❖ שנ"ז - דיני חצר פחות מארבע אמות וביב ❖ שנ"ח - דין איזה מקומות נקראים מוקפים לדירה ❖

**בס"ד** **אדר תשפ"ו**

# סימן שמ"ה

## דין ארבע רשויות בשבת

### סע' א'- ג'

**במקום שאין עירוב, מוטלים ברחוב על הארץ עלון תורני/לחם, האם מותר ליטלם ולהניחם ע"ג כותל של חצר?**

**תשובה:** אסור, כיוון שהחצר היא רשות היחיד (שרחבה יותר מד' טפחים על ד' טפחים, וגובה מחיצותיה יותר מי' טפחים, כמבואר בס"ב), ודין המקום שעל גבי כתלים המקיפים את רה"י הוא ג"כ רה"י, אף כשאינו רחב ארבעה על ארבעה טפחים (שו"ע ס"ג). ורחוב ללא עירוב הוא "רשות הרבים" או "כרמלית" (עיין לקמן ס"ז), וממילא, אף אם יטלטלנו פחות מד' אמות, אסור להכניס חפץ מהרחוב לעל גבי הכתלים, דהוי מכניס מרה"ר או מכרמלית לרה"י (כמבואר בהקדמת המשנ"ב לסימן). ואף במקום בזיון כתבי הקודש, אפי' טלטול מכרמלית לא הותר (סי' שנ"ב ס"ק ה').

### סע' ו'

**במקום שאין עירוב, האם יהיה מותר ליטול שקית אשפה שמונחת בקירוב לפח האשפה, ולהניחה בפח?**

**תשובה:** בד"כ אסור, כיוון שבד"כ פח המונח ברחוב הוא גדול, והוא רחב ד' על ד' טפחים וגבוה י' טפחים, וממילא דינו כרה"י אף שהוא כלי (שו"ע), ואף בטלטול פחות מד"א, אסור להכניס מרחוב לא מעורב לתוך רה"י, כנ"ל. אך אם הפח הוא קטן ואינו מחובר לקרקע, כגון שהוא רחב ד' טפחים אך נמוך מי' (כמידות כרמלית), אין דין כרמלית בכלים (ס"ק ט"ז); וכן בכל אופן שרוחבו הוא פחות מד' טפחים על ד' טפחים (כמידת מקום פטור), גם אין דין מקום פטור בכלים (שה"צ ט"ו), אלא כלי כזה בטל לרשות שהוא נמצא בה (ס"ק ט"ז). וממילא יהיה מותר ליטול את השקית, ולהניחה בפח קטן כזה, ובלבד שלא יטלטלנה ד"א ברחוב. **ומרן הגר"א נבנצל שליט"א הוסיף שזה רק באופן שלשקית אשפה יש דין גרף של רעי, אחרת אסור לטלטלה משום מוקצה, כמובן.**

**סעי' ז'**

**האם ניתן לערב ע"י צורת הפתח את רחוב שמואל הנביא בירושלים, או את רחוב ז'בוטינסקי בב"ב?**

**תשובה:** הכלל במקום שדינו רה"ר דאו' הוא שאי אפשר לערב רה"ר ע"י צורת הפתח, אלא רק ע"י מחיצות ודלתות שננעלות בלילה (עיין סי' שס"ד ס"ב, כר' יוחנן בעירובין ו:, ועוד), שע"י נעילתן בלילה הדרך אינה מסורה לרבים בכל שעה, ואינה דומה לדגלי מדבר (שם ס"ק ז' עפ"י הרשב"א בעבוה"ק תחילת שער ג'. ועי"ש ס"ק ח' ושה"צ ט' שכך הוא להלכה, כראשונים שמצריכים שהדלתות ינעלו בפועל בלילה, ודלא כהרמב"ם שמספיק שרק תהיינה ראויות להנעל. ועי"ש ס"ק ו' שישנה מחלוקת אם צריך שתי דלתות משני צידי רה"ר, או שמספיק דלת אחת מצד אחד. וע"ע בסוף התשובה). אמנם י"א שדרך שלא עוברים בה שישים ריבוא, אינה רה"ר, (עיין שו"ע כאן), אלא היא כרמלית (כיוון שאיננה מוקפת מחיצות), שמועיל בה צוה"פ, ואין בנו כח למחות ביד הסומכים על דעה זו (ועיין בה"ל שם ד"ה ואחר שזה בצירוף דעת הרמב"ם שפסק כר' אלעזר שמדאו' צוה"פ כן מחשיבה את רה"ר לרה"י), אך כל בעל נפש יחמיר על עצמו (משנ"ב כאן ס"ק כ"ג, ושם ס"ק ח'. ועיין בה"ל שם שזה כיוון שרוב הפוסקים חלקו על הרמב"ם ופסקו כר' יוחנן שצוה"פ אינה מועילת מדאו' אלא רק דלתות כנ"ל, וכן הרבה ראשונים סוברים שיש רה"ר אף בלא שישים ריבוא. ועיין בה"ל כאן ד"ה שאין שישים במה שהרבה לפקפק ולהקשות על השיטה שבעינן שישים ריבוא). ויש להעיר שלא נמצא להדיא בפוסקים מהו בדיוק הגדר של "רבים", לפי הדעות שלא צריך שישים ריבוא, ומהו בדיוק הגדר של רה"ר שעל בעל נפש להחמיר בה, וצ"ע. ורבים מקלים רק לנשותיהם להקל ולסמוך על צוה"פ במקום שאין בו שישים ריבוא (**מרן הגר"א נבנצל שליט"א** בכינוס שנערך בביתו בכסליו תשפ"ו לרגל תחילת לימוד עירובין בכולל במסגרתינו, פתח העירוב להגר"מ אנגלרד שליט"א ח"ג על סדר השו"ע והמשנ"ב).

אבל אף בעלי דעה זו לא הצריכו שכל השישים ריבוא יעברו שם בכל יום, אלא רק שיהיו מצויים שם (ס"ק כ"ד. אמנם בזמנינו נמצאו גם ראשונים שכתבו שהשישים ריבוא יעברו בכל יום, כלשון השו"ע). ובירושלים עיה"ק מצויים בימינו יותר משישים ריבוא **(וכן אמר לנו מרן הגר"א נבנצל שליט"א,** וכן הוא בפתח העירוב). ורוב הכבישים בזמנינו רחבים יותר מט"ז אמה, שהוא הרוחב של רה"ר, ולכן בכבישים הראשיים שבעיר, שכולם נכנסים בהם מדי פעם, כגון ברחוב שמואל הנביא וכד', ודאי שיכול להיות דין רה"ר מצד זה (ולגבי שאר רחובות העיר כגון הרחובות שבשכונות המגורים עיין אורחות שבת ח"ג פכ"ח הע' נ"ב ובספר חכמת הלב, עמק החכמה סי' ו' אות ג' בשם הגרישו"א והגרנ"ק) . ויתכן שגם כביש שלא נכנסים בו שישים ריבוא, אך הוא משמש שישים ריבוא יכול להיות רה"ר (עיין בה"ל ד"ה שאין, בענין 'רוכלת העמים'). ולכן מטו בשם החזו"א שחשש לרחוב ז'בוטינסקי ("הכביש השחור") משום רה"ר, כי היו מובילים דרכו סחורות לצורך כל "גוש דן" (ועיין חכמת הלב פ"ח הע' י"ד).

אמנם מצינו בספרי הפוסקים כמה צדדים אחרים לומר שהדרכים המצויים בימינו בתוך העיר אינן רה"ר: א. רה"ר צריכה להיות מפולשת משער לשער, דהיינו ששערי העיר צריכים להיות מכוונים זה כנגד זה, ולדרך המכוונת בין שער לשער צריך להיות כל דין רה"ר (ס"ק כ'). ויש שלמדו שהדרך המפולשת בין השערים צריכה להיות "ישרה כמו סרגל", בלי שום התעקלויות (עיין ארחות שבת ח"ג פכ"ח הע' נ"א), וזה לא מצוי בזמנינו כלל. ב. מצוי מאד שמעל קטע מסויים בכביש בנוי גשר, או שחלק ממנו בנוי כמנהרה, ולכן כל הקטע המקורה לרוחב כל הכביש אינו דומה לדגלי מדבר, ואין עליו דין רה"ר (כמבואר בשו"ע). ומבואר (במג"א המובא בס"ק י"ט), שעל הדרך המפולשת משער לשער הנ"ל צריך להיות "כל דין רה"ר", ואין זה מתקיים בקטע המקורה שבה (בה"ל סוף ד"ה אם הם). ויש לדון שמא לפי"ז כל הכביש אינו נקרא מפולש (עיין שש"כ פי"ז הע' ט"ז, וע"ע א"א מבוטשאטש סי' שמ"ה, נתיבות שבת פ"ג הע' ו'). ג. לדעת החזו"א

כשיש רחובות שפרוצים במילואם מצידה של רה״ר, כיוון שרצף הבתים שברחוב יוצר מחיצה מדין ״עומד מרובה על הפרוץ״, לשיטתו, עפ״י דין, גם ההמשך של מחיצה זו נחשב כסתום עד הכותל שכנגדה ברה״ר. ונמצא שלרה״ר הזאת יש מחיצות מג׳ צדדים, והיא רה״י מדאו׳ (עיין חזו״א סי׳ ק״ז ס״ק ה׳. וכן הסכים עימו הגרי״י פישר כמובא בהליכות אבן ישראל שבת ח״ב פ״ו הע׳ 6). ובלבד שלא עשה צורת הפתח בין הרחוב לרה״ר, שאז נחשב כאילו יש מחיצה ביניהם, ומחיצת הרחוב אינה ממשיכה לרה״ר, וממילא יהיו לה מחיצות רק מב׳ צדדים, ודינה כרה״ר (עיין שם ס״ק ח׳, שונה הלכות סט״ז). ד. כנזכר לעיל, כאשר בשערי העיר יש דלתות שננעלות בלילה, אין דינה כרה״ר, שאינה מסורה לרבים בכל שעה. ויש שסברו שגם כשרשויות האכיפה בזמנינו מגבילות את התנועה בכבישים אף לזמן קצר, כגון ע״י רמזור אדום, אף שעושים כן לטובת הרבים ולתיקון הדרך, סוף סוף הדרך אינה מסורה לרבים בכל שעה, ואיננה רה״ר (משנה הלכות חט״ו סי׳ קכ״ג, קל״ח בשם הגה״ק מקלויזנבורג. ועי״ש עוד כמה טעמים שחידש).

אמנם, הוראת גדולי פוסקי זמנינו למעשה היא שלא לסמוך על טעמים אלו, ושאין להקל בדרכים מפולשות שעוברים בהן שישים ריבוא (פתח העירוב סי׳ שס״ד ס״ב). ונמצאו שלוש דרכים לסלק חשש רה״ר: א. ע״י דלתות שינעלו בפועל בלילה. ויש נידון אם צריך שינעלו בכל לילה, או שמספיק רק ברוב הלילות. וכן יש לדון כמה זמן צריך שתהיינה נעולות בלילה. ב. סגירת הדרך לעיר ע״י מחיצה גמורה לכל השבת. וצריך לתקן דרך חלופית שתהיה פתוחה לרכבי הביטחון כדי שיוכלו לצאת ולהכנס, וגם לסלק מדרך זו חשש רה״ר (וכמו שעשו במודיעין עלית ששם הדרך החלופית הזו מוקפת בג׳ מחיצות, ואין בה רוחב ט״ז אמה, ואין בה מעבר כלל בימות החול). ג. ישנם יישובים שמוקפים משלושת צידיהם במחיצות גמורות, שאין בהן מעבר לרחוב שיש בו ט״ז אמה, ואין הרבים בוקעים בהן, וממילא ביישובים האלו אין דרך שיכולה להיות ״מפולשת משער לשער״. וכגון בביתר עלית שמוקפת משלושת צדדיה, ושני הפתחים לעיר הם ברוח הרביעית, וכן תיקנו בטלזסטון (קרית יערים), ובירושלים: בעירוב הפנימי של רמת שלמה, ושל סנהדריה המורחבת, ובעירוב של שכונות הצפון באיזור רוממה (ועיין בפתח העירוב שם להרחבה בענין עיצות אלו).

**סעי׳ י׳**

**חפץ מוטל על הכביש, ומפריע לאנשים לעבור. האם מותר ליטלו, ולהניחו ע״ג ״אי תנועה״ בתוך ד״א?**

**תשובה:** מותר, כיוון שהאי תנועה בנוי בתוך ג׳ טפחים לקרקע רשות הרבים, ולכן דינו כרה״ר (שו״ע), ומותר לטלטל פעם אחת פחות מד״א ברה״ר (כמובאר בריש סימן שמ״ט).

**סעי׳ י״ד**

**הכיפה נפלה אל מתחת למכונית. האם מותר להוציאה משם ולהניחה על ראשו, כשהוא עומד ברה״ר?**

**תשובה:** תחת מקום מקורה ברה״ר, דינו כרמלית (ס״ק נ״ו). וי״א שגם תחת קירוי עראי, כגון עגלה, דינו כרמלית (מג״א סי׳ רס״ו סס״ק ז׳ כדאיתא בשבת צ״ח.), וי״א שקירוי עראי לא מבטל מתחתיו את רה״ר (ישועות מלכו סי׳ נ״ב שמדייק מהר״ן בפ״ק דסוכה שדין מיגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת מהני אף להתיר טלטול דאו׳ כגון שהסוכה נמצאת ברה״ר ויש פרוץ מרובה על העומד במחיצותיה, והרי הסוכה מקורה, אלא מוכח שקירוי עראי לא מבטל רה״ר. ושאני העגלות שבמדבר שהיו חונות עפ״י ד׳, ולכן היו נחשבות כבנין קבע, וכדאיתא בירושלמי לגבי בנין האדנים). ויש שחילקו, שבכלי (שהוא קירוי עראי), רק אם הוא רחב ד׳ וגבוה י׳ וממילא דינו רה״י, אזי דין המקום תחתיו יהיה כרמלית (חזו״א סי׳ ס״ב ס״ק כ״ב, והורה הגר״י ברונפמן שליט״א שהכי קיי״ל). ולפי״ז אם נפלה לאדם הכיפה תחת רכב שיש לו ג׳ מחיצות בגובה י׳ טפחים שדינו מדאו׳ הוא רה״י, (לרוב הפוסקים, עיין ס״ק נ״ה), ועכ״פ על גגו יש דין רה״י (עיין בסעי׳ הבא), ממילא הדין תחתיו הוא כרמלית, ואם הרחוב שם הוא רה״ר, מדינא אסור

מדרבנן לטלטל את הכיפה מתחת לרכב אל הרחוב אף בתוך ד״א, שזו הוצאה מכרמלית לרה״ר. אלא, אם אפשר, יכניס את ראשו תחת הרכב, וילבש שם את הכיפה. או יניחנה קודם על מקום פטור, ואח״כ על ראשו (עיין לקמן סי״ט). אך אם א״א, ויש בזה כבוד הבריות, יוכל להקל ללבשו ברחוב, שכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן (הגר״י ברונפמן שליט״א. ובמקום שלא מצויים בו שישים ריבוא, יש לצרף גם את הדעות שאין שם רה״ר, ושגם דין הרחוב הוא כרמלית, וכנזכר לעיל ס״ז).

**סעי׳ ט״ו**

**בער״ש יהודי לא הספיק להגיע למקום ישוב, והוכרח לשבות בדרך. האם למכונית שלו יש דין רה״י שיוכל לטלטל בתוכה?**

**תשובה:** אם יש ברכב חלל שרוחבו ד׳ טפחים על ד׳ טפחים ובגובה י׳ טפחים, וסביבו ישנן מחיצות בגובה י׳ טפחים, אזי אף אם המחיצות רחוקות מן החלל, עיקר הקפידא היא שחלל כזה ישתמר ע״י מחיצות, ודינו רה״י. ובאופן הזה גם החלקים האחרים ברכב הם ״חורי רה״י״, ודינם ג״כ כרה״י. (ס״ק ס״ד). ולכן ״אוטובוס״, שיש בתוכו חלל גדול שמוקף מחיצות ישרות, ודאי שדינו רה״י. אך, במכונית פרטית רגילה, אמנם ישנו שטח דע״ד במושבים עצמם, אך לשיעור חזו״א הגובה בין המושב לתקרה אינו י״ט, אלא רק לשיעור הגר״ח נאה (פתח העירוב ח״ג כאן). וכן יש לבדוק האם לחלק הקדמי והאחורי של הרכב יש דין מחיצה י״ט, כגון ע״י דין ״תל המתלקט״ שעולה י׳ טפחים בד׳ אמות שיפוע.

**סעי׳ ט״ז**

**במקום שאין עירוב בנו סוכה על הגג. האם מותר לטלטל על הגג?**

**תשובה:** בגג שהיה מצוי בזמן הגמ׳ וגם בזמנינו, שאינו משופע אלא ישר, ובנוי רק מעל מחיצות הבית, ואינו בולט מעבר למחיצות, אמרינן ״גוד אסיק״ במחיצות הבית, והיינו שעפ״י דין זה נחשב שהמחיצות שמקיפות את הבית עולות עד הרקיע, ונמצא שגם הגג למעלה מוקף ע״י ד׳ מחיצות הבית, ודינו רה״י שמותר לטלטל בתוכה. אך בגג שהיה מצוי בזמן הראשונים והמשנ״ב, שהיה בולט מעבר למחיצות הבית, כיוון שהגג מכסה את המחיצות, לא שייך לומר בהן גוד אסיק, ונמצא שלגג אין מחיצות. ולכן י״א (הרא״ש, וכן דעת השו״ע) שדינו כרמלית. ואף ש״אין כרמלית למעלה מעשרה טפחים״ (כמבואר בסי״ח), לשיטה זו זה רק כשהכרמלית מתחילה ממקום נמוך, אך כאן כש״שם כרמלית״ מתחיל מהגג עצמו, הוא חל בעשרה טפחים מהגג. אמנם י״א (הגר״א כדעת כמה ראשונים שמביא, וע״ע באו״ר) שגם בזה אמרינן שאין כרמלית למעלה מעשרה, ודין גג כזה הוא ״מקום פטור״, שמותר לטלטל בו (ס״ק ס״ה, ס״ו). ולמעשה אם הגג בולט מעבר למחיצות הבית בשיעור פחות מד׳ טפחים, יש להקל (בה״ל ד״ה גג, שמצרף את דעת המג״א שאין איסור בבולט פחות מד׳).

**במקום שאין עירוב נפל צעצוע על הגגון של השכן. האם מותר להביאו (כגון ע״י מטאטא)?**

**תשובה:** בגגון שאין ברחבו ד׳ על ד׳ טפחים, ולא פתוח אליו חלון בתוך ג׳ טפחים (עיין בתשובה הבאה), דינו מקום פטור לכו״ע, ומותר (כמדויק בשו״ע, ופשוט). אמנם אם יש בו דע״ד זה תלוי במחלוקת הנ״ל, האם בכה״ג יש דין כרמלית למעלה מעשרה מקרקע העולם, או דהוי מקום פטור, ומותר (כמבואר בס״ק ס״ו לגבי ׳זיזין הבולטים מן הכותל׳. ובסי׳ שנ״ג ס״ק ח׳ סתם כהגר״א להקל, אמנם ע״ע בה״ל ריש סי׳ שנ״ה ד״ה וחלון).

**במקום שאין עירוב, האם יהיה מותר להניח חפצים על המנוע של המזגן שמחובר לקיר הבית?**

**תשובה:** אם יש חלון שפתוח למנוע של המזגן, הרי בזה המנוע נחשב ״חורי רה״י״ (באופן הרגיל, שהחלון גבוה מעשרה טפחים מהקרקע, ואחרת זו מח׳, עיין ס״ק י׳, וסי׳ שנ״ג ס״ק ח׳), ודינו כרה״י, ולכו״ע מותר לטלטל בינו לבין הבית (ס״ק ס״ט). והוא שהחלון מחזיק ד׳ על ד׳ טפחים (בה״ל ד״ה ואם). וישנה מח׳ כמה החלון צריך להיות סמוך

למנוע של המזגן כדי שיחשב "פתוח לו" (עיין מג"א סי' שנ"ג ס"ק ד' שסגי בפתוח בתוך י' טפחים, והפמ"ג משב"ז ריש סי' שנ"ה כתב דבעינן תוך ג"ט, וע"ע הלכות שבת בשבת ח"ג עמ' שכ"ח), ובתוך ג"ט לכו"ע המנוע הוי חורי רה"י, ומותר (וכן סתם המשנ"ב בסי' שנ"ג ס"ק ח', וכן פסק בסי' שנ"ה שה"צ ג'). אמנם כאשר יש שני מנועים כאלו זה תחת זה, השייכים לשני אנשים שלא עשו עירובי חצרות יחד: אזי אם בשניהם אין דע"ד טפחים, שאינם "רשות", אינם אוסרים זה על זה, ומותר להשתמש על גבם. אך אם באחד מהם יש דע"ד, יהיה מותר להשתמש בחלק של המנוע שמול החלון, אך בחלקים שמשני צידי החלון יש בזה חילוקי דינים (עיין סי' שנ"ג ס"ק י"א- י"ד, ובה"ל ד"ה ובעליון).

ואם אין שם מנוע של אחר, ולא פתוח למנוע הזה חלון, הדין הוא כנ"ל לגבי ה"גגון של השכן", שאם אין ברחבו של מנוע המזגן דע"ד, מותר. ואם יש ברחבו דע"ד, זה תלוי במחלוקת הנ"ל.

אם מתחת יש רה"ר דאו', בכל אופן אסור להניח שם "כלים שאינם שבירים", שיש חשש שמא יפלו לרה"ר ויבוא להביאם (סי' שנ"ג ס"ג). אך זה לא כ"כ שכיח אצלנו שיהיה חלון כזה מעל רה"ר.

**סעי' י"ט**

**מה יעשה אדם שנזכר בדיעבד שהוא מטלטל חפץ במקום שאין עירוב (כגון ששכח טישו או חפץ אחר בכיסו)?**

**תשובה:** אם הוא נזכר כאשר הוא עומד ונח במקום שאין בו עירוב, אז החפץ שאצלו נחשב כמונח ברחוב, ולכן יניחנו שם, כדי שכאשר ימשיך ללכת, לא יטלטלנו שוב. אבל אם הוא נזכר תוך כדי הליכה, לא יעמוד במקומו, כי בכך הוא יעשה "הנחה" ברחוב, שהוא רה"ר או כרמלית (עיין לעיל ס"ז). ולכן ימשיך ללכת ויחפש "מקום פטור" להניח עליו, כדי שההנחה הזאת לא תהיה אסורה מעיקר הדין. אמנם למרות שההגדרה של "מקום פטור" היא כל דבר שרחבו פחות מד' על ד' טפחים, וגבהו יותר מג' טפחים מהקרקע, כך שאינו בטל לקרקע (כמבואר בשו"ע ובס"ק פ"ב), מ"מ י"א ש"אין מקום פטור בכרמלית", כיוון שהכרמלית עצמה היא מקום פטור מדאו', ו"מצא מין את מינו ונעור" (דעה ראשונה ברמ"א), דהיינו שהמקום פטור נעור ונתחזק ע"י מינו, הכרמלית, והוא מצטרף עמה להיות כמוה. ויש חולקים (דעה שניה ברמ"א), ובמקום הדחק אפשר שיש להקל בזה (בה"ל ד"ה ויש). וכיוון, שכאמור, להרבה דעות דין הרחובות שלנו הוא "כרמלית", לכתחילה יחפש מקום שרחבו פחות מדע"ד וגבהו יותר מי' טפחים, דהוי מקום פטור לכו"ע, כי "אין כרמלית למעלה מעשרה" (ס"ק ע"ד, שה"צ ע"ה). וכגון שיניחנו על גבי קופת צדקה מצויה. אך במקום הדחק, כגון שאין לו עצה אחרת, כאמור, יסמוך ויניח ע"ג מקום שרחבו פחות מד', אף שגבהו פחות מי'. אמנם אם ברור לו שהוא עדיין לא עצר את הליכתו מאז שיצא מרה"י (כגון מהבית), עדיף יותר שימשיך ללכת עד רה"י אחרת, ויניח שם את החפץ, דהוי מרה"י לרה"י דרך כרמלית, שזו ג"כ לא הוצאה שאיסורה מעיקר הדין, אלא איסורה מלכתחילה הוא רק "שמא יניח בכרמלית" (הגר"י ברונפמן שליט"א).

# סימן שמ"ו

## דיני עירובין מן התורה

**סעי' ג'**

**במקום שאין עירוב, האם יהיה מותר להרים ילד (שנפל או התעייף) מהרחוב אל המושב שבתחנת האוטובוס?**

**תשובה:** מותר לטלטל בין כרמלית לכרמלית בתוך ד"א (כמבואר בס"ב), וכן מותר לטלטל בין "קרפף" לכרמלית (כמבואר בס"ג). אף שמדאו' הקרפף הוא רה"י, שהרי הוא מקום מוקף מחיצות, והזורק לתוכו מתוך רה"ר חייב; מ"מ, כיוון שלא הוקף לדירה, אלא כגון לזריעה או לנטיעה, וגודלו הוא יותר מבית סאתיים (עיין לקמן סי' שנ"ח), ממילא הוא דומה קצת לרה"ר, ולכן חכמים אסרו לטלטל בתוכו אלא בתוך ד"א, כמו ברה"ר, ועשאוהו כ"כרמלית דרבנן". וכדי "לחזק את זה שדינו ככרמלית", התירו לטלטל בין הקרפף לבין כרמלית

גמורה בתוך ד״א, כאילו גם הוא כרמלית גמורה (ס״ק י״ז, וכמפורש בעירובין ס״ז:, וכמו שציין הפמ״ג משב״ז ס״ק ד׳). והי״ה שמאותו טעם מותר לטלטל בתוך ד״א בין כרמלית גמורה לבין מקום המוקף בגי׳ מחיצות בלבד, שעשאוהו רבנן ככרמלית (בה״ל ד״ה ומותר בשם תוס׳).

וכאמור, דין זה הוא מגמ׳ מפורשת בעירובין ס״ז:, ולענ״ד אין סתירה לזה ממקומות אחרים במשנ״ב: דמה שהחמיר בבה״ל סי׳ שע״ד ס״ב ד״ה לכרמלית, שאין להקל לטלטל בין חצר שנפרצה לכרמלית לבין הכרמלית עצמה, הוא משום ש״אעפ״כ שם חצר עליה״, כמבואר שם. וכן במה שמסתפק בסי׳ שס״ה ס״ד ד״ה מפני, האם נתיר לטלטל מ״המקום שכנגד הלחי הפתוח לכרמלית״ לבין הכרמלית עצמה, מוכח מלשונו שמסתפק רק האם לדמות להתר כאן; ויתכן לפרש ספיקו - ששמא רק כאן, שגזרו טלטול בקרפף כבכרמלית אטו טלטול ברה״ר דאו׳, הוצרכו לחזק גזירתם, והתירו אף לטלטל בין הקרפף לכרמלית; אך שם שאסור לטלטל ב״כנגד הלחי״ רק משום שמתבטל לכרמלית שפתוח אליה, ואין חשש שיבואו לאיסור דאו׳, שמא לא הוצרכו לחזק גזירתם, ולא התירו לטלטל משם לכרמלית. וע״ע חזו״א סי׳ ס״ו ס״ק י״ח, ששם הוא רק מעיר שהבה״ל כאן סמך על דעת תוס׳, ובתוס׳ מפורש ספיקו להתר. וכן בסי׳ ש״ס ס״ק ה׳ שהביא את התו״ש ס״ק ד׳ לאסור לטלטל בין ״מחיצות גרועות המקיפות יותר מבית סאתיים״ לבין כרמלית גמורה, אינו דומה להתר כאן בקרפף, כמפורש שם בתו״ש להדיא, ולא פרש דבריו, כמ״ש המציין שם. ושמא ההבדל הוא כנ״ל לגבי ״כנגד הלחי״, שהטלטול בין המחיצות הגרועות אינו משום שיבואו לאיסור דאו׳, ולא הוצרכו לחזק גזירתם.

אמנם, כיוון שמצוי שתחנת האוטובוס היא מקורה, יתכן שאין דינה כקרפף כלל, אלא כרה״י גמורה (עיין רמ״א כאן, והבה״ל ריש סי׳ שס״ב מסתפק בזה). ובפרט אם תקרת התחנה היא ישרה ולא משופעת, שיש לומר בה פי תקרה יורד וסותם בדופן הרביעית (עיין סי׳ שס״א ס״ב), והויא רה״י גמורה, שאין לטלטל בין הרחוב לבינה. וכן לעיתים יש ברחוב חשש רה״ר דאו׳ (עיין לעיל סי׳ שמ״ה ס״ז), ואף אם דין התחנה היה ״קרפף״, ואסור לטלטל בין רה״ר לקרפף אף בתוך ד״א. ולכן ירים את בנו מתחת תקרת התחנה מהקרקע אל המושב בתוך ד״א, דממה נפשך הוי טלטול תוך ד״א בתוך אותה רשות. ומ״מ אם הילד בוכה ומצטער, וא״א להשתיקו אא״כ ישאהו הביתה, אזי אם דין הרחוב שם הוא ככרמלית, (עיין לעיל סי׳ שמ״ה סעי׳ ז׳) יש להתיר משום שבות דשבות במקום צער (שהרי החי נושא את עצמו מדאו׳, וכל טלטולו הוא מדרבנן, וכן כל טלטול בכרמלית הוא רק דרבנן, והוי שבות דשבות). וכ״ש שיש להתיר בצער של קטן (אג״מ ח״א סי׳ צ״א אות א׳).״

**במקום שאין עירוב, ליהודי יש מפתח שמשמש כ״אבזם״ של החגורה שלו. כיצד יפתח את הדלת מבלי להכשל בהכנסת המפתח עצמו מהרחוב לתוך הבית?**

**תשובה:** כשיש מחוץ לבית מקום מקורה עם שתי מחיצות בצדדיו, כגון משקוף, אסור לטלטל בינו לבין הבית, שחיישינן שמא לא יהיה רחב דע״ד, ויהיה דינו כדין הרחוב שהוא פתוח אליו (רמ״א, ועיין בה״ל ד״ה הדין, שבאופן שדין הרחוב הוא רה״ר דאו׳, דעת הגר״א שהוי מקום פטור, ומותר), וכן אסור לטלטל בין מקום זה לבין הרחוב, שחיישינן שיהיה במקום הזה דע״ד, ויהיה דינו רה״י (רמ״א, ועיין בה״ל ד״ה שתי מחיצות שיש למקום עוד שתי מחיצות מ׳דין פי תקרה יורד וסותם׳. ועי״ש שני טעמים מדוע אומרים כאן ׳פי תקרה׳ אף שהמחיצות אינן סמוכות, אלא זו כנגד זו). ולכן לאחר שיסובב את המפתח במנעול ויפתחנו, לא יפתח את הדלת מיד, שבכך הוא יכניס את המפתח מ״המקום שתחת הפתח״ אל הבית (עיין ס״ק כ״ח), אלא יסיר את המפתח מהדלת לפני פתיחתה, ויחזור וילבש את החגורה, ויכנס עמה בדרך מלבוש. וכן, בציור הנ״ל שפתח הבית צמוד לרחוב, יש להקפיד שמאז שיפשוט את החגורה כדי לפתוח את הדלת, ועד שיחזירנה עליו, יעמוד תחת המשקוף, ולא יוציא את החגורה מתחת חלל המשקוף (ארחות שבת ח״ג פכ״ח הע׳ קנ״ה, ואם אינו יכול לעשות כך- עי״ש בסצ״ז). אמנם אם לפני הבית יש חצר שדינה רה״י, מותר להכניס משם אל הבית. וכן אם היא חצר משותפת, כגון חדר מדרגות, מותר ע״י עירוב חצירות כדין (עיין לקמן סי׳ שס״ו).

# סימן שמ״ז

## על איזו הוצאה חייב מן התורה

**האם מותר להשאיל כליו למי שיחלל בהם שבת?**

**תשובה:** אסור להשאיל את כליו למי שחשוד שיעשה בהם מלאכה בשבת, אא״כ יש לתלות שיעשה בהם מלאכת התר. אבל אם המלאכת התר היא בדבר שלא מצוי לעשות, אין תולין בה, אם לא מפני דרכי שלו׳ (ס״ק ז׳ ע״פ מג״א).

**השכן מהבנין ממול מבקש חלב בשבת, אך ברחוב אין עירוב כדין. האם יתן לו?**

**תשובה:** כשהעירוב פסול בודאי, ואין לשכן על מה לסמוך, אסור לתת לו את החלב, שהרי מכשילו בטלטול אסור, ועובר על ״לפני עיוור לא תתן מכשול״. וגם אם בודאי יוכל להשיג במקום אחר, י״א שכיוון שכעת החלב אינו ברשותו, הוי ״לפני עיוור״ דאו׳ (ואם האיסור לטלטל שם הוא רק מדרבנן, כמו בכרמלית, כבר דנו הפוסקים האם המכשיל באיסור דרבנן, עובר בלפני עיוור דאו׳), ועכ״פ הוי בכלל מסייע ידי עוברי עבירה, ואסור מדרבנן לכו״ע (ס״ק ז׳). וכן אם בידו למנעו מהאיסור, כיוון שמחוייב בכך מדאו׳, כ״ש שאסור לסייעו מדאו׳ (שה״צ ח׳). אמנם, אם כשרות העירוב שם נתונה במחלוקת, והשכן סומך על חכם שהתיר, אין בכך לפני עיוור כלל, ומותר לתת לו את החלב (כמו שפסק במנחת שלמה מהדו״ק סי׳ מ״ד ע״פ הכתב סופר והמבי״ט, וכתב שבאיסור דרבנן אפשר שגם השער המלך יודה לדבריהם).

# סימן שמ״ח

## דין המושיט מרשות לרשות

**במקום שאין עירוב, אדם עומד במרפסת, ואוכל תפוח. האם מותר לו להשען על המרפסת, אף שבכך הוא יוציא את התפוח אל האוויר שמעל הרחוב?**

**תשובה:** אף שמסתבר שהוא יוציא את התפוח רק ל״למעלה מעשרה מרה״ר״, דהוי מקום פטור, מ״מ לרוב הראשונים אסור לעשות אף ״עקירה לבד״ מרה״י ללמעלה מעשרה, שמא יבוא להוציא אף ללמטה מעשרה (עיין בה״ל ד״ה בתוך, ושונה הלכות). ואף אם דין הרחוב שם הוא כרמלית יש לדון אם חששו לזה, ומשמע להחמיר (הגר״י ברונפמן שליט״א, וכמו שקצת משמע בשועה״ר סי׳ שמ״ז ס״ט).

# סימן שמ״ט

## דין ארבע אמות ברשות הרבים

### סעי׳ א׳-ב׳

**הילד נפל ברה״ר, ורוצים להרימו כדי להרגיעו, ואח״כ להניחו. באיזה אופן מותר?**

**תשובה:** מותר לטלטל פעם אחת בתוך ד׳ אמות ברה״ר. ולענייננו מודדים לפי האמה של המטלטל (שו״ע ס״א), דהיינו שאמה היא המרחק בין המרפק שלו לבין ראש האצבע האמצעית הנקראת ׳אמה׳ (שועה״ר ס״א, ולפי החזו״א סי׳ ל״ט ס״ק ט״ו זהו השיעור של ה׳ טפחים ומוסיפים לזה עוד ״שתות מלבר״, שתהיה אמה של ששה טפחים). ונמצא שלאדם גבוה יהיה מותר לטלטל יותר מאדם נמוך (ס״ק ג׳. ולמי שזרעותיו קצרות יחסית לגופו עיין ס״ק ד׳, ובחזו״א שם). ומדאו׳ מותר לטלטל עד כשיעור האלכסון של ד׳ על ד׳ אמות, דהיינו בתוך חמש אמות ושלוש חמישיות אמה (שו״ע ס״ב), אולם מדרבנן מותר רק עד ד״א (עיין ס״ק ז׳ שהאחרונים הסכימו כדעת הרמב״ם. ועיין בה״ל ד״ה שמארבע, ובשונה הלכות, שמשמע ברמב״ם שמותר גם בשיעור ד׳ אמות במדיוק, וצ״ע). ואם ברר לו ד״א לטלטל רק בהן, מותר אף לכתחילה לטלטל בכל אלכסונן, שעולה עד חמש אמות ושלוש חמישיות אמה. והאיסור הוא רק במישור של הד״א שברר, או כאשר לא ברר וייחד לו ד״א (עיין ס״ק ט׳ שכך הגר״א למד ברמב״ם, חזו״א סי׳ קי״ב ס״ק י״א). ולאחר שברר שרוצה לטלטל את החפץ (או את הילד) ארבע אמות לצד אחד, שוב אינו יכול

לטלטל לצד השני כלום (שה"צ ט"ז). ואפי' אם ברר כך במחשבה בלבד (חזו"א סי' פ' עירובין דף מ"ה ע"א ד"ה מתני').

**סעי' ג'**

**בשכונה חדשה מתפללים בשבתות בגן הילדים, ומביאים את הס"ת מהמחסן הסמוך. בשבת אחת נקרע העירוב.**
**האם מותר להביא את הס"ת ע"י גוי? האם יש דרך ע"י הרבה יהודים?**

**תשובה:** אם דין הרחוב שם הוא לא רה"ר, אלא כרמלית (עיין סי' שמ"ה ס"ז), שהטלטול וההוצאה בה היא רק דרבנן, מותר ע"י גוי, כיוון שגם אמירה לנכרי היא דרבנן, והוי שבות דשבות לצורך מצוה (עיין בה"ל ד"ה ולתנו, ובסי' של"א ס"ו סוף ד"ה ועיין, ושונה הלכות).

**ומרן הגר"א נבנצל שליט"א אמר שאין לתת ספר תורה לגוי משום בזיון ספר התורה.**

אמנם ע"י יהודים, למרות שבטלטול בכרמלית עצמה (או אפי' ברה"ר), יהיה מותר ע"י הרבה יהודים, שכל אחד יטלטל את הס"ת פחות מד"א (עיין ס"ק י"ג שקי"ל כדעה הראשונה בשו"ע. אמנם כתב שם שלדבר הרשות טוב להחמיר), מ"מ, כשירצו להוציא ולהכניס את הס"ת מרה"י לכרמלית, יהיה אסור גם בכה"ג (שם). ואם אחד יעשה רק את העקירה, דהיינו שרק יושיט את הס"ת החוצה, והשני יטלנו מידו בחוץ, ויעשה רק את ההנחה, זו מחי' (שה"צ י"ד).

**סעי' ה'**

**האם מותר לכתחילה לטלטל פחות פחות מד"א ברה"ר/בכרמלית בבין השמשות? ולצורך מצוה?**

**תשובה:** למרות שמותר לטלטל חפץ פעם אחת פחות מד"א בתוך רה"ר, מ"מ, "פחות פחות מד"א", דהיינו יותר מפעם אחת, אסור מדרבנן (שו"ע), שמא יבוא להוליך ד"א בבת אחת, ויתחייב מדאו' (ס"ק ט"ז). וכיוון שאיסור דרבנן זה קרוב לבוא לידי דאו', ברה"ר לא התירוהו בבין השמשות אף לצורך מצוה או במקום דוחק (ס"ק י"ח כתוס' ועוד ראשונים, ודלא כרש"י. ועיין סי' שמ"ב). אך במקום או ברחוב, שאינו רה"ר דאו', אלא דינו "כרמלית" (עיין סי' שמ"ה, ובפרט בס"ז), למרות שבשבת עצמה אסור לטלטל גם בו פחות פחות מד"א, מ"מ בביה"ש, שיש תרתי לטיבותא, מותר יהיה לטלטל פחות פחות מד"א בתוך הכרמלית בביה"ש לצורך מצוה (ס"ק י"ט. ועי"ש שיש שהקלו אף שלא לצורך מצוה). אך יהיה אסור להוציא מהכרמלית לרשות אחרת, כגון לתוך בית שהוא רה"י, שאף בתוך ד"א זו "הוצאה" מדרבנן (עיין ס"ק י"ג). אך ע"י שאחד יעשה את העקירה מהכרמלית, והשני יעשה את ההנחה, יתכן שג"כ יש להקל בבין השמשות לצורך מצוה, וצ"ע (עיין בה"ל ד"ה ואפילו בין השמשות).

אך כיוון שבכל זה היהודי עצמו עושה את ה"דרבנן לצורך מצוה", ולא ע"י גוי, זהו דווקא כשלא קיבל שבת בעצמו, או ע"י קבלת הציבור (עיין סי' שמ"ב ס"ק א'. ועיין במש"כ שם שגם אין להקל בכל זה לאחר 11 דקות מהשקיעה).

# סימן ש"נ

## המוציא ראשו ורובו מרשות לרשות

**סעי' ב'**

**האם מותר לירוק ברה"ר או בכרמלית?**

**תשובה:** הוי כטלטול כל חפץ (עיין ס"ק ט'), שמותר בתוך ד"א ברה"ר או בכרמלית, ואסור בד"א ויותר. וכן אסור לירוק מרשות לרשות (ס"ק י'. וע"ע ס"ק י"א).

**סעי' ג'**

**במקום שאין עירוב, האם יהיה מותר ללכת ברחוב כשיש רוק/ ליחה בפיו?**

**תשובה:** ברוק רגיל המצוי בפיו תמיד, מותר. אך ברוק שכבר נתהפך בפיו, ומוכן ועומד לזרקו החוצה, הוי "משאו'". וכן אם יש בפיו "ליחה" היוצאת מגופו של אדם חולה, היא משאו' אף אם לא נתהפכה בפיו (שה"צ י'). ולכן כשהם בפיו, אסור ללכת ד"א ברה"ר, אלא יירק אותם בתוך ד"א (ס"ק י"ב- י"ד, שחיישינן לראשונים האוסרים בזה). וה"ה "ברשות הרבים שלנו", אף שיש

אומרים שדינה כרמלית (עיין סי' שמ"ה ס"ז), אין להקל. אך במקום שדינו כרמלית לכו"ע, כגון מקום שדות או קרפף, יש לסמוך על המקלים בכל עיקר דין זה, ומותר (בה"ל ד"ה ברשות הרבים).

# סימן שנ"ג

## דיני זיזין ברה"ר

### סעי' א'

**האם מותר לזרוק חפץ מחצר לחצר, כשביניהן רה"ר/כרמלית?**

**תשובה:** לזרוק דרך האוויר הסמוך לקרקע רה"ר או הכרמלית בתוך י' טפחים אסור, דהוי מרה"י לרה"י דרך רה"ר או כרמלית, ואסור (סי' שמ"ז ס"ק ח', בה"ל כאן ד"ה בכל גוני). אבל דרך האוויר שלמעלה מעשרה ברה"ר או בכרמלית, הוי דרך מקום פטור, ואם שתי החצרות הן של אותו אדם, והחצרות הן באותו גובה, מותר (ס"ק ב', בה"ל הנ"ל). אמנם אם החצרות אינן באותו גובה, וצריך לצמצם זריקתו כדי "לקלוע לחצר", אזי במעל רה"ר חיישינן שמא החפץ יפול לרה"ר, ויבוא להביאו (ס"ק ד'). ולכן יהיה מותר לזרוק שם רק חפצים שבירים כגון העשויים מחרס או זכוכית, שאם יפלו ישברו, ואין חשש שיביא את שבריהם (שו"ע). אבל אם זורק מעל כרמלית, (עיין מש"כ בסי' שמ"ה ס"ז) לא חיישינן שמא החפץ יפול לכרמלית אף כשהחצרות אינן באותו גובה, כי כל איסור כרמלית הוא רק דרבנן, והוי גזירה לגזירה (ס"ק ה', ו'), ולכן יהיה מותר לזרוק גם חפצים שאינם שבירים. אבל אם החצרות הן של שני בנ"א, כל ההתר לזרוק הוא רק אם עשו עירוב חצרות יחד (ס"ק א', ו'). וכיוון שכדי לערב יחד צריך שיהיה ביניהן פתח שיכולין לטלטל דרכו יחד גם בלי זריקה, וכאן, כאמור, יש ביניהן רה"ר או כרמלית, י"ל שההתר יהיה כאשר בנוי ביניהן גשר מחצר זו לאחרת מעל רה"ר או הכרמלית (בה"ל ד"ה מותר).

# סימן שנ"ז

## דיני חצר פחות מארבע אמות וביב

### סעי' א'-ג'

**במקום שאין עירוב, האם יהיה מותר לגרוף מים בתוך ביתו/ בחצירו, כדי שישפכו מכוחו לרחוב, כשהוא כרמלית/רה"ר?**

**תשובה:** אם המים עוברים בחצירו, והיא אינה מרוצפת, אלא הקרקע שלה בולעת מים, כגון שיש בה עפר (ועיין לקמיה שזה דווקא כשאין חשש "זורע" ו"חורש"), ושטח החצר הוא ד' אמות על ד' אמות, או שהוא יותר ארוך ויותר צר (ס"ק י'), ובסה"כ יש בו "16 אמות מרובעות" (כ5.31 מטר מרובע לפי שיעור חזו"א), שזהו השיעור שחז"ל שיערו שהוא בולע את ה"סאתיים מים שאדם עשוי להשתמש בהם בכל יום", ממילא, כיוון שאפשר שהמים יבלעו בחצירו, האדם לא מתכוון שהמים יצאו דווקא החוצה לרה"ר, ולכן גם אם הם יצאו, לא היתה מחשבתו לכך, ואין זו "מלאכת מחשבת", ולא הוי כאילו עשה מלאכת הוצאה מרה"י לרה"ר. וכיוון שכשהמים יוצאים רק ע"י כוחו (והכוונה שאינם יוצאים מיד מכח זריקתו, בכח המירוץ שנתן בהם, אלא כטבע המים המוגרין שיוצאים לחוץ, כמבואר בחזו"א סי' ק"ה ס"ק ח', ובשונה הלכות דין ד'), שזה מותר מדאו', אזי בכה"ג שאינה מלאכת מחשבת, לא גזרו שמא יוציא להדיא לרה"ר, והתירו לשפוך בחצירו (ס"ק א') כמה מים שירצה (כלשון השו"ע), ואף אם ישפוך יותר מסאתיים מים, מילתא דלא שכיחא היא, ולא גזרינן בה (ריטב"א המובא בב"י ד"ה ובעיא) . אך אם אין בחצר ד"א על ד"א, בימות החמה אסור לשפוך בה אפי' מעט מים , דגזרינן שמא ישפוך סאתיים, שכאמור, זהו שיעור תשמישו של יום אחד (ס"ק ט'). אבל אם יש בחצר גומא (בור) שמחזיקה סאתיים מים (28.8 ליטר לשיעור חזו"א), ואפשר שהמים יפלו לתוכה, שוב אינו מקפיד שהמים יצאו החוצה בדווקא, ומותר לשפוך אף בתוך החצר, ולא רק בתוך הגומא (ס"ק א'). וזה אף אם הגומא עומדת מחוץ לחצר, אך בזה צריך לכסותה בנסרים (עיין ס"ק ו', ז'), וכן פיה צריך להיות פתוח דווקא לתוך החצר (עיין בה"ל ס"א ד"ה ויפלו). ואף אם הגומא נתמלאה במים מער"ש, כיוון שיש לו הכר ע"י עשיית הגומא, הוא כבר לא

ישכח ויוציא להדיא לרה"ר, והתירו לו לשפוך כמה שירצה (ס"ק ח').

ובימות הגשמים מספיק "קרקע כזאת בגודל כלשהו", ואף בלי גומא כלל (ס"ק י"ב), כי בלא"ה יש שם רפש וטיט, ואין אדם מקפיד על לכלוך חצרו, ואינו מקפיד שמים יצאו החוצה דווקא. וכן לא חוששין שאנשים יראו ויבואו להתיר אף בימות החמה, כי הם יתלו שאלו מי גשמים שזורמים מחצירו מאליהם (ס"ק י"א).

וכל זאת בתנאי שבשפיכת המים אין משום "זורע", שאין בעפר צמחים או זרעים, וכן שאין אילן בתוך כ"ה אמה. וכן שאין משום "חורש", שהקרקע לא עומדת לחרישה (עיין מש"כ בסי' של"ו ס"ג).

אך אם קרקע חצירו היא מחומר שאינו בולע, כגון רצפה של זמנינו, שאין עפר בין לבנה ללבנה, אם היא סמוכה לרה"ר, לכו"ע גזרו שלא להוציא ע"י כוחו לרה"ר, ואסור לשפוך לתוכה בלא גומא (חזו"א סי' ק"ג סס"ק כ"ה, וכמובאר בשו"ע בס"ב לגבי ביב). אך בבית או בחצר הסמוכים לכרמלית, כגון לרחוב לא מעורב שאין דינו רה"ר (עיין לעיל סי' שמ"ה ס"ז), לשו"ע (כאן סס"א כהרמב"ם) לא גזרו על כוחו בשום כרמלית, ומותר שהמים יתגלגלו מהחצר לכרמלית ע"י כוחו, אך לרמ"א ב"כרמלית שבתוך העיר" כן גזרו, כי היא מתחלפת ברה"ר, ואסור. וי"א שהקלו בכוחו בכרמלית רק בספינה, וגזרו בכל כרמלית שביבשה, אף מחוץ לעיר (עיין דעת תוס' בבה"ל סי' שנ"ה ס"א ד"ה לשפוך, חזו"א סי' ק"ג ס"ק כ"ח, וסי' ק"ד ס"ק ב').

ובחצר שאינה מעורבת לכו"ע לא גזרו על כוחו, ומותר (מצד דיני שבת) שהמים ישפכו כך ישירות לחצר אחרת, אף כשלא עשו עירוב חצרות (ס"ק כ"ו). וכן אם המים יוצאים ע"י כוחו למקום פטור, ורק אח"כ לכרמלית, מותר (ס"ק כ"ח).

**מדוע נוהגים היתר בשפיכת מים לתוך הכיור וכדו', כאשר אח"כ המים ישפכו מתוך הבית לכרמלית? ואם יש סתימה בביוב, והמים ישפכו לרה"ר, האם יהיה מותר?**

**תשובה:** אף שהמים נכנסים לתוך צינורות ממתכת שאינם בולעים מים (עיין בתשובה הקודמת), מ"מ, כיוון שהצינורות הם "שפופרות סתומות", והם לא ראויים לשימוש מתוך הבית, אין דינם כ"חורי רה"י". וכיוון שאין בפתחן ד' טפחים על ד' טפחים, הרי הם "מקום פטור". וממילא, המים עוברים מהבית, שהוא רה"י, אל הכרמלית דרך מקום פטור (חזו"א סי' ק"ד ס"ק ב'), וכיוון שזה רק ע"י כוחו, מותר (כמבואר בס"ק כ"ח). אבל אם המים נשפכים מהצינורות ישירות לרה"ר (ע"י"ש), אסור, שאסור להוציא מרה"י לרה"ר ע"י כוחו אף דרך מקום פטור. אמנם בביוב עצמו יש גומא שמחזיקה סאתיים (פתח העירוב), ובכה"ג מותר אף אם (מחמת סתימה או מסיבה אחרת) המים ישפכו אח"כ לרה"ר (ס"ק ח', ועיין בתשובה הקודמת).

**מדוע נוהגים היתר בפתיחת ברזי מים בשבת, כאשר המים באים לבתים מתוך כרמלית?**

**תשובה:** אף שצינורות המים מביאים מים מכרמלית, מ"מ "חורי כרמלית אינן ככרמלית", אלא הם נידונים לפי מידותיהם (סי' שמ"ה ס"ז), ולכן הצינורות הם "מקום פטור". וכיוון שהמים עוברים רק ע"י כוחו מהכרמלית לרה"י דרך מקום פטור, מותר (עיין בתשובה הקודמת), וכ"ש כאן, שלא מביאים את המים בידיים אלא ע"י פתיחת הברז. ואין חשש במה שהמים עוברים גם דרך בתים וחצרות שלא ערבו יחד, כיוון שהצינורות לא פתוחים לרשויות האלו, והם 'רשות בפני עצמם', ועוד שלא גזרו על כוחו בחצר שאינה מעורבת, כנ"ל (חזו"א שם).

# סימן שנ"ח

## דין איזה מקומות נקראים מוקפים לדירה

### סעי' ב'

**התחילו לבנות את הבניינים החדשים שבתוך השכונה.**
**האם אתר הבניה אוסר לטלטל בכל השכונה המוקפת כדין?**

**תשובה:** כיוון שהעירוב של השכונה נחשב היקף לשם דירה, יש לדון רק אם אתר הבניה עצמו

'מופקע משימושי דירה', כמו מקום שנזרע (דלקמן בסעי' ט'-י'). שהרי אסור לטלטל במקום שמופקע משימושי דירה שגודלו הוא יותר מבית סאתיים, והוא אף אוסר את הטלטול בכל העירוב הפרוץ אליו, כי בזה השטח המעורב פרוץ למקום האסור בטלטול (ועי"ש עוד). ו"יותר מסאתיים" הוא יותר מכ1150 מטר מרובע לפי רח"נ, דהיינו כשטח של שני בניינים רגילים, ויותר מכ1600 מטר מרובע לפי החזו"א (עיין שונה הלכות סוף דין ב'), דהיינו כשלושה בניינים. ויש שקבלו שלמעשה ההוראה היא שמאז שמקיפים את השטח כדי לחפור בו, הוא נעשה כמקום שאינו משמש לדירה, ולכן (אם יש בו יותר מסאתיים) יש להקפיד שהגדרות המקיפות את האתר תהיינה מחיצות כשרות, בכדי שהשכונה לא תהיה פרוצה למקום האסור (פתח העירוב). אך בשעה שכבר בונים קומה אחת (ובשם הגר"נ קרליץ אומרים שאפי' משעה שיצקו את היסודות), המקום נחשב כעומד להעשות דירה (עיין שה"צ כ"א לגבי מחשבה בפירוש לשם תשמישי דירה, וע"ע נתיבות שבת פי"ב הע' ט"ו שיהיה מותר רק לאחר שהדירה תבנה בפועל), והוא טפל לעיר, ויהיה מותר לטלטל אף בתוכו, וממילא אינו אוסר את הטלטול. אך אם הפסיקו את הבנייה לזמן ארוך, אתר הבניה שוב חוזר לאיסורו (הגר"י ברונפמן שליט"א ופתח העירוב בשם הגרישי"א).

**סעי' ט'-י'**

**רוב החצר העלתה קוצים. האם מותר לטלטל בה?**

**תשובה:** חצר שנזרעה ברובה, כיוון שאין דרך לדור במקום זרוע, הזרעים "מבטלים את הדירה", ודינה של החצר הוא כ"גינה של זרעים" (ס"ק ע"ו), וכקרפף שלא הוקף לדירה (ס"ק ע"ג). וה"ה אם צמחו בחצר קוצים, ואף שעלו מאליהם, כי אין דרך לדור במקום קוצים (וכמו מים שנכנסו לקרפף מאליהם בסעי' י"א. עיין פמ"ג סי' ש"ס א"א ס"ק א' שמשמע שמחמיר אף בזרעים שעלו מאליהם שמבטלים דירה, ועיין עוד בדעת תורה כאן ס"ט ד"ה וע"ע שם בירושלמי מעשרות. ואף לדובב מישרים ח"א סי' ב', ולאמרי יושר ח"א סי' ק"ע, ועוד שהקלו בזרעים שעלו מאליהם, עי"ש באמרי יושר שאף הוא הסביר ואף לאמרי יושר ח"א סי' ק"ע שמקל בזרעים שעלו מאליהם, מ"מ גם הוא הסביר שהטעם שמים מבטלים את הדירה אף כשנכנסו מאליהם הוא כיוון שאינם ראויים לדירה כלל, וממילא ה"ה בקוצים, שגם הם לא ראויים לדירה כלל כמו המים. וכ"כ הגר"מ רוזנר שליט"א בחכמת הלב עמ' י"ט, והוסיף שהגרנ"ק הסכים עימו. ויש שהקלו שקוצים שעלו מאליהם אינם מבטלים דירה, כיוון שעדיין ראוי להלך עליהם ע"י הדחק (להורות נתן ח"י סי' מ"ג אות ג', וכן מטו בשמיה דהגר"מ ברלין שליט"א. אבל עיין בה"ל סעי' י"א ד"ה והוא בשם ספר הבתים שנקט כדעות שאף מים שגובהם פחות מעשרה טפחים מבטלים שם דירה, ונימק שבניגוד לרה"ר שתשמישה להילוך, בקרפף, שתשמישו לדירה לא מועיל שיכול ללכת שם ע"י הדחק, ולא מקרי שם דירה ע"ז, וע"ע חזו"א סי' פ"ט סס"ק ד' שדעתו שהעיקר תלוי אם משתמשים במקום המים או לא, עי"ש. ובאמת עיין שבת ז. ושו"ע סי' שמ"ה ס"י שהרבים לא דורסים אפי' על קוצים שהם בתוך ג"ט לקרקע. וכן מובא בספר עירובי חצרות מכתב כ"ג סע' ב' אות ו' בשם הגרישי"א שדין קוצים כדין זרעים, עי"ש באריכות, וצ"ע בכל זה). ואם גודל החצר הוא יותר מסאתיים (עיין שיעורו לעיל בתשובה הראשונה בסעי' זה), אסור לטלטל בה אלא בתוך ד"א. אך חצר רגילה של זמנינו היא פחות מסאתיים, ומותר לטלטל בתוכה, אף כשנזרעה רובה. אמנם כשנזרעה רובה אסור לטלטל בינה לבין הבית, כיוון שהיא כקרפף שלא הוקף לדירה, שאף כשהוא פחות מסאתיים אסור לטלטל בינו לבין הבית (ס"ק ע"ז, חזו"א סי' פ"ח ס"ק י"ח. ומה שנמצא בבה"ל סי' שנ"ט ד"ה רחבה שמותר לטלטל בין הבית לבין קרפף פחות מסאתיים, הוא רק העתקת סיכום הדינים מהפמ"ג, ולמשנ"ב אסור, כנ"ל. וכן משמע שהחזו"א שם למד בדעתם, והסיק כהמשנ"ב לאסור), וכן אסור להוציא אליו כלים ששבתו בבית בבין השמשות (עיין ס"ק פ"ג, ועיין עוד בפתח העירוב, ובתשובה הבאה).

**במקום שיש עירוב כדין, הכדור נפל על גבי שיחי קוצים. האם מותר להביאו משם?**

**תשובה:** אם מקום הקוצים הוא יותר מסאתיים, הרי הוא כמקום זרוע שגדלו יותר מסאתיים (כמבואר בתשובה הקודמת שבפשטות קוצים נחשבים כזרעים), שדינו ככרמלית שאין לטלטל בתוכה אלא בד"א (ס"ק ע"ט). ולכן, בעירובים השכונתיים מקפידים להפריד מקום כזה משאר השכונה המעורבת ע"י מחיצה או צורת הפתח, כדי שהשכונה לא תהיה פרוצה למקום האסור (ולא מקלים כדעת הדבר שמואל המובאת בבה"ל ד"ה אבל ש"היקף של עיר" לא בטל ע"י זרעים, ואכמ"ל). וממילא אסור לטלטל בין מקום הקוצים לבין המקום המעורב כלל, אף בתוך ד"א (עיין בבה"ל הנ"ל, ובס"ק פ"ג).

אמנם, אם מקום הקוצים הוא רק בית סאתיים או פחות, והוא גם במיעוט החצר, או במיעוט השכונה המעורבת, מותר לטלטל אף במקום הקוצים עצמו, כי שטח קטן כזה אינו צריך הקף לדירה (ס"ק ע"ו), וכן מותר לטלטל בינו לבין חצר, כמו שמותר לטלטל בין כל קרפף שגדלו סאתיים או פחות, לבין חצר (סס"ק פ"ג). אמנם י"א שאסור לטלטל בין מקום הזרעים עצמו לבין הבית, אף שהוא פחות מסאתיים והוא במיעוט החצר, ובמקום הדחק יש להקל בזה (ס"ק פ"ג, ושה"צ ע"ז). ולפי"ז, יהיה מותר לטלטל את הכדור במקום קוצים כזה, וגם להביאו לבנין, שדינו כחצר. אך לכתחילה ישאיר אותו בבנין, ורק במקום הדחק יקל להכניסו לבית.

**הגליונות הובאו לעיני נשיא הכולל, מרן הגאון הגדול רבי אביגדר נבנצל שליט"א,**
**וזכינו שחיוה דעתו על הנידונים ההלכתיים, והסכימה דעתו עם הנכתב, ואף נתן את ברכתו להפצתם.**
**הקונטרס יצא בעידודו של מורינו ורבינו ראש הכולל הגאון הגדול רבי חזקיהו נבנצל שליט"א,**
**ועוד זכינו לדון בשאלות והתשובות לפני מו"ר הגאון הגדול רבי יעקב ברונפמן שליט"א, וסמך ידו על הפצתם.**
**לכל הערה או הארה, ניתן לפנות להרה"ג ר' בנימין דאר 0527131609**

**להרחבת הדברים אפשר לשמוע את השיעורים, באורך של כ5 דקות, ב"קו ברור".**

**מספר הקו: 03-613-613-5**

**יש לציין שתכלית הדברים היא רק ללימוד ולבירור ההלכות, ולענין מעשה יש לשאול לרבותיו.**

**לעילוי נשמת שמעיה עמנואל ב"ר משה ז"ל**

**נא ללמוד ולהתפלל לרפואת התינוקת יעל בת מלכה – שנמצא לה גידול בראש**

**לרפואת חיה מרים בת פסיה דבורה בתושח"י**

**לקבלת הקונטרס שלחו מייל ל a036136135@gmail.com**